ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Η εθνοκρατική συγκρότηση

Η αφήγηση της πολιτισμικής ενότητας που αιτιολογεί μια εθνική συγκρότηση διαμορφώνεται πάντα εκ των υστέρων. Με άλλα λόγια, η πολιτισμική ομοιογένεια των πληθυσμών δεν είναι προαπαιτούμενο για οποιοδήποτε τύπο πολιτικής ενοποίησής τους. Αντίθετα, αυτή είναι μία διαδικασία που έπεται της εμφάνισης μιας ολοκληρωτικής πολιτικής ενοποίησης, όπως το έθνος κράτος, επειδή εξασφαλίζει τους όρους της αναπαραγωγής του. Τα όρια όλων των αυτοκρατορικών επικρατειών στην ιστορία, είτε αυτές τοποθετούνται στους αρχαίους χρόνους είτε στους νεότερους, αγκάλιαζαν πληθυσμιακές ομάδες με άλλη γλώσσα, με άλλη θρησκεία, με άλλον τρόπο οικογενειακής οργάνωσης καθώς και κοινότητες με διαφορετικά συστήματα παραγωγής. Μάλιστα, η εθνική γλώσσα που υποτίθεται πως είναι η κύρια αιτία συγκρότησης ενός κράτους στη βάση του έθνους, στην ουσία έπεται της συγκρότησης αυτής, αφού η διάδοσή της γίνεται πάντα ιστορικά μετά την εμφάνιση του έθνους κράτους μέσω της ενιαίας και καθολικής εκπαίδευσης που επιβάλλεται στα όριά του. Εξ’ ορισμού, λοιπόν, η εθνοκρατική ενοποίηση είναι αδιαχώριστη από αυτό που αποκαλούμε μετά βδελυγμίας ακραίο εθνικισμό, αφού φοράει στα άτομα από τα πάνω και εξωτερικά μια κατασκευασμένη ενότητα που για να νομιμοποιηθεί χρησιμοποιεί την έννοια της βιολογικής ομοιότητας και άρα των φυσικών, αδιαμφισβήτητων και αναπόφευκτων συλλογικών δεσμών. Μάλιστα, όπως έχει παρατηρηθεί πολλές φορές, το ποιους μπορεί να περιλαμβάνει αυτή η εθνική ομπρέλα δεν είναι κάτι στατικό, αλλά ακολουθεί κάθε φορά μια πολιτική επιλογή.

Η αυτοκρατορία, ως μια γεωγραφική επικράτεια που συμπεριλαμβάνει έναν αριθμό επιμέρους πληθυσμών και αντίστοιχων ημιαυτόνομων διοικητικών ενοτήτων κάτω από τη σκέπη μιας κεντρικής πολιτικής και στρατιωτικής εξουσίας, πρόκειται για μια μορφή πολιτικής ενοποίησης που θα πεθάνει με τη γέννηση του αστικού εθνικού κράτους. Η ιστορία αυτού του νέου παραδείγματος συνήθως παραδεχόμαστε πως συμπίπτει με την καπιταλιστική κοινωνική αναδιοργάνωση. Το έθνος-κράτος, ωστόσο, δεν είναι ιστορικό αποτέλεσμα της εδραίωσης καπιταλιστικών παραγωγικών σχέσεων, αφού διοικητικές δομές βασισμένες στην πρωτοκαπιταλιστική χρηματιστική οικονομία ανιχνεύονται αρκετούς αιώνες πριν την ανάδυσή του. Ίσως θα ήταν μεθοδολογικά ορθότερο να υποστηρίξουμε ότι η εθνοκρατική διαμόρφωση της κοινωνίας, εκκινώντας από τα μέσα του 16ου αιώνα στην

Ευρώπη, συγκροτήθηκε μέσω της επιβολής και για την ανάγκη της επιβολής των πτυχών της κεφαλαιοκρατικής παραγωγής. Ο δημοσιονομικός σχεδιασμός, ο κεντρικός έλεγχος των εισαγωγών και των εξαγωγών, η βίαιη πολιτισμική ενοποίηση, οι περιφράξεις των κοινών γαιών και η αναγκαστική προλεταριοποίηση των πληθυσμών της υπαίθρου, αν αρχίζουν με την εμποροκρατία και την πολιτική της αποικιοκρατίας, φαίνεται να ολοκληρώνονται με την Πρώτη Βιομηχανική Επανάσταση και ως τα μέσα του 19ου αιώνα. Τότε, άλλωστε, σχηματίζονται τα έθνη του Δυτικού κόσμου, όπως τα γνωρίζουμε σήμερα.

Η γένεση της εθνικής συνείδησης

Συνήθως το σημείο εκκίνησης για τη διαδικασία γένεσης των αστικών κρατών με τη σημερινή τους εθνική μορφή τίθεται στη Γαλλική Επανάσταση. Στην πραγματικότητα, ωστόσο, η μεγάλη Γαλλική Επανάσταση είναι η τελευταία αστική επανάσταση, αφού έπεται της Αμερικανικής και φυσικά της Αγγλικής. Το 1789 έχει προετοιμασθεί τόσο από τις προηγούμενες αστικές επαναστάσεις, όσο και από το τέλος του Τριακονταετούς Πολέμου, με το πρώιμο δίκαιο περί εθνικού κράτους που αυτό επιφέρει. Εναντίον της Γαλλικής Επανάστασης θα συσπειρωθούν όλες οι αντιδραστικές δυνάμεις με κέντρο την Αυστροουγγαρία, την τσαρική Ρωσία, αλλά και την αστική Αγγλία. Η εξωτερική πίεση θα αυταρχικοποιήσει τελικά και την ίδια τη Γαλλία με την αποτυχία των Ναπολεόντειων Πολέμων να οδηγεί στη συνταγματική μοναρχία. Μετά και την πτώση της αστικού τύπου Ιουλιανής μοναρχίας του Λουδοβίκου Φιλίππου, θα επέλθει η Γαλλική πολιτειακή κρίση του 1848, οπότε θα πρωτοεμφανισθεί η πρώιμη βιομηχανική εργατική τάξη. Η αιματηρή καταστολή της εξέγερσης του 1848 θα οδηγήσει στη δικτατορία του Λουδοβίκου Βοναπάρτη, η οποία θα μας φέρει ως το 1871. Η πολεμική ήττα της Γαλλίας θα οδηγήσει στην ενοποίηση του γερμανικού κράτους υπό τον πατέρα του ολοκληρωτικού κράτους, Βίσμαρκ, ενώ το χάος του πολέμου γίνεται το σκηνικό της επανεμφάνισης του προλεταριάτου στην ηρωική Κομμούνα του Παρισιού. Γερμανία, Γαλλία, αλλά και Ιταλία διαμορφώνονται ως εθνικά κράτη καθυστερημένα κατά τη διάρκεια της ίδιας δεκαετίας.

Για να μελετήσει κανείς ξεχωριστά την ιστορία της εθνοκρατικής συγκρότησης στον Δυτικό κόσμο, πρέπει να δει τις αιτίες που καταστούν αναγκαία την ύπαρξη του κράτους στο εσωτερικό, όπως και την αναγκαιότητα της ύπαρξής του στο εξωτερικό, αφού η πελώριας έκτασης πρωταρχική συσσώρευση της αποικιοκρατικής λεηλασίας δεν θα ήταν ποτέ εφικτή χωρίς τη στρατιωτική συγκρότηση των κοινωνιών που καλύπτουν κάθε είδους ταξική αντίθεση υπό τη σκέπη του εθνικού συμφέροντος. Στο εσωτερικό, η ίδια η έκρηξη της βιομηχανίας απαίτησε την επιβολή ενός μεγάλου πακέτου μεταρρυθμίσεων με στόχο τον έλεγχο των κοινωνικών συγκρούσεων τόσο με έναν παντοδύναμο και πλήρως νομιμοποιημένο

κεντρικώς ελεγχόμενο κατασταλτικό μηχανισμό και την ποινικοποίηση κάθε είδους ελευθεριότητας, όσο και με την κεντρική επιβολή και την έμπνευση της «σωστής εργασιακής ηθικής» που θα ήταν αδύνατη χωρίς ένα εδραιωμένο εθνικό κράτος.

Τα ευρωπαϊκά κράτη που καθόρισαν τη διαμόρφωση του κόσμου την εποχή που περιγράφουμε εισήγαγαν την ιδέα της εθνικής ολοκλήρωσης, ωστόσο, αυτή η πολύμορφη διαδικασία θα αργήσει πολύ για κάποια σημερινά κράτη που συγκροτήθηκαν ως τέτοια μόνο στις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα, όπως η Γερμανία και η Ιταλία. Σε τέτοιες περιοχές που δεν συμπεριλαμβάνονταν στις αποικιοκρατικές δυνάμεις, και που η εκβιομηχάνιση έγινε βεβιασμένα και με καθυστέρηση, αποδείχθηκε πως θα χρειαζόταν ένας πολύ πιο αποτελεσματικός και ακραίος εθνικισμός για να αναδυθεί και να εδραιωθεί, κατ’ αναλογία βεβιασμένα, το παντοδύναμο έθνος κράτος. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα ίσως είναι αυτό της Γερμανίας. Ο καγκελάριος Βίσμαρκ, απ’ τις πιο αυταρχικές φυσιογνωμίες της ιστορίας, μετά την βίαιη εκβιομηχάνιση της Γερμανίας, καθιερώνει αυτό που ο ίδιος ονόμασε κρατικό σοσιαλισμό. Πρόκειται για το παντοδύναμο παρεμβατικό κράτος, για τον κεντρικό σχεδιασμό που πρέπει, αν θέλει να πετυχαίνει τους στόχους του, να φροντίζει για την αναπαραγωγή των δούλων. Το νέου τύπου κράτος διψά για νέους και υγιείς ικανούς εργάτες που προσδένονται στη μηχανή φυσικά και συνειδησιακά.

Ίσως η πιο ριζωμένη στο συλλογικό φαντασιακό ιδεολογία περιχαράκωσης και υπεράσπισης του εθνικού κράτους αφορά μία άλλη κύρια κατηγορία σημερινών κρατών. Είναι αυτά τα κράτη που αναγνωρίστηκαν μεταγενέστερα μέσα από τη διεξαγωγή ανηλεών εθνικοαπελευθερωτικών αγώνων, απότοκων της αποικιοκρατίας σε όλον τον κόσμο. Αν βιαστούμε να αναγνωρίσουμε ριζοσπαστικό χαρακτήρα σε αυτόν τον εθνικισμό, ωστόσο, κινδυνεύουμε να «παραβλέψουμε» ότι η δημιουργία τους δεν παρέλειψε κανένα από τα βήματα που αναφέραμε πως ακολούθησε η γένεση του έθνους κράτους. Μάλιστα, οι διαδικασίες της πρωταρχικής συσσώρευσης σε συνέχεια της ευρωπαϊκής λεηλασίας και της βίαιης εκβιομηχάνισης και ξεριζώματος των πληθυσμών της υπαίθρου για να στελεχώσουν τα εργοστάσια των οικονομικών θαυμάτων υιοθέτησαν κρατική οργάνωση που διατήρησε τη διοικητική δομή των αποικιοκρατών.

Δημοκρατικά και κοινωνικά κράτη

Με την αρχή του 20ου αιώνα και το τέλος του κατ’ εξοχήν αποικιοκρατικού ανταγωνισμού, ο καπιταλισμός έπρεπε να επενδύσει στην εκτενή εξαγωγή κεφαλαίων και τη συγκρότηση υπερεθνικών μπλοκ, κάτι που σε πολιτικό επίπεδο ερμηνεύτηκε με πολεμική αντιπαράθεση. Αυτή η αντιπαράθεση έφερε την ραγδαία ανάπτυξη της πολεμικής μηχανής που συνδέθηκε

αμφίρροπα με την εκρηκτική ανάπτυξη όλων των κύριων τομέων της βιομηχανίας, εντατικοποιώντας τους όρους απόσπασης υπεραξίας και εξαπλώνοντας την εμπορευματική συνθήκη σε κάθε πτυχή της κοινωνικής ζωής. Την ίδια περίοδο, η μεταμόρφωση του κράτους στις αρχές της φιλελεύθερης εποχής σε εργαλείο διευθέτησης αντιμαχόμενων συμφερόντων, όπου μπορούσαν να υπάρξουν θεσμικές αποκρυσταλλώσεις επιμέρους κομματιών κατόχων ιδιοκτησίας, συντεχνιών κ.λπ. έδωσε το ιδεολογικό σχήμα της δημοκρατικής διαχείρισης. Από τότε έως σήμερα, διάφορες οπτικές θεωρούν πως η επιλογή αυτή του κεφαλαίου κρύβει εγγενή ριζοσπαστικά χαρακτηριστικά. Ακόμα και αν η εργατική τάξη δεν είχε ποτέ (και πώς θα μπορούσε, άλλωστε, χωρίς μορφές ανταγωνιστικής εξουσίας), αδιαμεσολάβητο βήμα στην αστική δημοκρατία, είχαν βήμα ομάδες που θεωρούνται εκλεκτικοί της συγγενείς και εν δυνάμει σύμμαχοι. Και αυτοί δεν ήταν παρά όλοι όσοι διατηρούσαν συμφέροντα στην υπάρχουσα οικονομική ισορροπία ενάντια στην προέλαση του μεγάλου κεφαλαίου που θα τους κατάπινε και αυτους και την αστική τους δημοκρατία. Όμως, ακόμα μια φορά αυτή η λογική της συμμαχίας με τον εχθρό του εχθρού μου, παραβλέπει πως τα προαναφερθέντα συμφέροντα του μικρού κεφαλαίου δεν μπορούσαν παρά να κινούνται ενάντια στις ίδιες τις πρωτογενείς διεκδικήσεις των εργαζόμενων τάξεων. Όταν, λοιπόν, η κοινωνική ισχύς των σύμμαχων στρωμάτων μεταφράσθηκε σε πολιτική, όταν το κράτος έγινε παρεμβατικό, «κοινωνικό», το μεγάλο κεφάλαιο δεν έπαθε τίποτα, αλλά η εργατική τάξη υπέστη τη μεγαλύτερή της ήττα, ενσωματώθηκε και πνίγηκε στο αίμα των παγκοσμίων πολέμων. Στις αρχές του 20ου αιώνα, η κομμουνιστική πτέρυγα που αποσχίστηκε από τη σοσιαλδημοκρατική Διεθνή αντιστάθηκε με συνέπεια στον ιμπεριαλιστικό παγκόσμιο πόλεμο, τη στιγμή που οι σοσιαλδημοκρατίες επάνδρωναν μαζικά τους εθνικούς στρατους. Στη Γερμανία οι κομμουνιστές συντρίφτηκαν με τη σοσιαλδημοκρατία του Νόσκε να δολοφονεί απροκάλυπτα τους Λούξεμπουργκ και Λήμπκνεχτ, ενώ στη Ρωσία επρόκειτο να έχει μια πολύ πιο ιδιόμορφη κατάληξη.

Ήδη πριν το ξέσπασμα του Β’ Παγκοσμίου, το αμερικανικό κράτος εφάρμοσε πρώτο το κεϋνσιανό μοντέλο οικονομίας, προχωρώντας ταυτόχρονα στην τεϋλορφορντική αναδιοργάνωση της εργασίας. Οι κοινωνικές παροχές και οι ρυθμιστικές παρεμβάσεις στην οικονομία αύξησαν εντυπωσιακά την αγοραστική ικανότητα, ενώ η πανίσχυρη βιομηχανία του θεάματος διαμόρφωνε ανθρωπότυπους θαρρείς βγαλμένους από τα εργοστάσια του οικονομικού θαύματος. Οι εργαζόμενοι επανασχεδιοποιήθηκαν κεντρικά με τον ελεύθερο χρόνο να κατακερματίζεται και να οργανώνεται κεντρικά σε καταναλωτικές δραστηριότητες. Ενώσω η ευρωπαϊκή αποικιοκρατία διαλυόταν, η οικονομική και στρατιωτική επέλαση των ΗΠΑ στις γείτονες χώρες του Νότου και η εκμετάλλευση της φτηνής εργασίας των μεταναστών και του μαύρου πληθυσμού έφεραν τη χώρα σε θέση να ξεπεράσει πρώτη τη μεγάλη οικονομική κρίση, ενώ η ανάπτυξη γιγαντιαίας πολεμικής

βιομηχανίας της έδωσαν πρώτο ρόλο στην παγκόσμια πολεμική σύρραξη. Εν τέλει, το ολοκληρωτικό αυτό μοντέλο θα οδηγούσε όλα τα μοντέλα διαχείρισης της κρίσης σε πλήρη ενοποίηση σε αυτό που ο μεταπολεμικός μαρξισμός ονόμασε αμερικάνικου τύπου καπιταλισμός.

Αστικά, ολοκληρωτικά και εξαρτημένα κράτη

Ένα σημείο που χαρακτήριζε τη συγκυρία της γένεσης των κρατών που χρησιμοποίησαν την ακραία εθνικιστική ρητορία ήταν ιστορικά η ανάγκη επιβολής μιας βεβιασμένης αναδιαμόρφωσης της οικονομίας. Από τη Γερμανική Αυτοκρατορία του Βίσμαρκ έως τα σύγχρονα φονταμενταλιστικά καθεστώτα, ο αυταρχισμός σήμανε τη βίαιη πολιτική ενοποίηση και οικονομική αναδιάρθρωση. Τα ολοκληρωτικά κράτη δεν ήταν ποτέ ένα παραστράτημα της αστικής δημοκρατίας, αλλά μία εγγενής τους τάση. Αυτό είναι κάτι που φαίνεται, άλλωστε, ξεκάθαρα από την ίδια την εξέλιξη του κόσμου μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και την ήττα του ναζισμού, όταν η ανάδυση των δύο κύριων οικονομικών και στρατιωτικών μπλοκ ακολουθήθηκε από την εξομοίωσή τους και τα σημερινά διεθνή μπλοκ εξουσίας. Ενδεικτικά, το 1940 οι αμερικανικές στρατιωτικές δαπάνες ανέρχονταν στο ύψος του 1,5 δισεκατομμυρίου δολλαρίων ενώ σε διάστημα μίας πενταετίας είχαν εκτιναχτεί στα 80 δισεκατομμύρια. Κάτι αντίστοιχο συνέβη και με το αμερικανικό ΑΕΠ. Αντίστοιχη, αν και όχι τόσο εντυπωσιακή, ήταν η πορεία των περισσότερων δυτικοευρωπαϊκών χωρών. Η τεράστια ανάπτυξη της έρευνας και της βιομηχανίας, συνδεδεμένη σε κάθε βήμα με την πολεμική τεχνολογία, έθεσε σε θεαματική τροχιά την υπόθεση της οικονομικής ανάπτυξης. Αυτή η σειρά γεγονότων μας φέρνει μπροστά σε μία πρώτη παραδοχή. Ο παγκόσμιος ολοκληρωτικός καπιταλισμός είναι η μορφή που πιο πρόδηλα δείχνει τη φύση του να εξαρτάται από την απόλυτη καταστροφή. Τα στρατιωτικά αυταρχικά καθεστώτα που έχει ζήσει η ανθρωπότητα μάλλον δεν είναι τίποτα μπροστά σε αυτά που θα έρθουν και όλα τα στοιχεία που προαναγγέλλουν κάτι τέτοιο είναι σήμερα εδώ: απόλυτη ταύτιση κράτους και μεγάλης βιομηχανίας και άρση κάθε τύπου δημοκρατικής διαμεσολάβησης προς χάριν καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, αυταρχική διαμόρφωση του κοινωνικού σώματος και τεράστιος κοινωνικός αποκλεισμός, στρατιωτικοποίηση της καταστολής και εφαρμογή γενοκτονιών.

Εντούτοις, η κατασκευή σκληρών και αδιαπέραστων ανταγωνιστικών μπλοκ εξουσίας δεν μπορεί να διατηρείται χωρίς το σχεδιασμό μιας παγκόσμιας συνθήκης αγοράς. Η ανάγνωση των γεωπολιτικών στρατηγικών επιλογών των παγκόσμιου κεφαλαίου οδηγείται πολλές φορές στο συμπέρασμα που σήμερα αποτελεί την κυρίαρχη ιδεολογία περί κράτους και του ρόλου του στο παγκόσμιο χάρτη. Αυτό δεν είναι παρά η άποψη πως είναι οι συλλογικοί

εθνικοί καπιταλιστές των κρατών που διατηρούν τα ηνία της παγκόσμιας αγοράς που είναι οι απόλυτοι ρυθμιστές της, χαράσσοντας συνεχώς νεοαποικιακού τύπου σφαίρες επιρροής και εξάρτησης, μοιράζοντας και ξαναμοιράζοντας τον κόσμο. Μπροστά σε αυτή την ανάγνωση μένουμε με το παράδοξο της ύπαρξης των εθνικών κρατών, όταν ο ρόλος των κρατών που δεν συμμετέχουν στις ηγετικές κεφαλαιοκρατικές δυνάμεις περιορίζεται στον ρόλο του απόλυτα εξαρτημένου ιμάντα μεταβίβασης έξωθεν εντολών και εργαλείου πειθάρχησης του κοινωνικού σώματος.

Μια τέτοια ανάγνωση, όμως, δεν θα μπορούσε να εξηγήσει τις συνεχείς ανακατατάξεις στον παγκόσμιο ανταγωνισμό, ανακατατάξεις που πολλές φορές στρέφονται εναντίον των λεγόμενων ισχυρών παιχτών, αλλά και την παντελή αδυναμία να αντιστοιχηθούν τεράστια τμήματα του κεφαλαίου με εθνικά συμφέροντα. Ο ρόλος του κράτους σήμερα υποβιβάζεται σκοπίμως στον απλό διαμεσολαβητικό του ρόλο. Το κράτος, ως όπλο του κεφαλαίου, έχει και λόγο και αποφασιστικό ρόλο να ρυθμίσει τόσο τις επενδυτικές ροές όσο και τη δημοσιονομική στρατηγική, καθώς και να διατηρεί γεωγραφικά και πολιτικά καθηλωμένη την εργατική δύναμη, νομοθετώντας και καταστέλλοντάς τη θεσμικά με όλους τους τρόπους. Αυτός ο αποφασιστικός ρόλος του κράτους που έγκειται στην ίδια του την ουσία και τον λόγο ύπαρξης ως εργαλείο ταξικής κυριάρχησης δεν μπορεί να υποτιμάται, γιατί τότε κανείς μπορεί να του αποδώσει έναν ουδέτερο χαρακτήρα που θα θέτει ως επίδικο την αλλαγή της φύσης του ανάλογα με το ποιος θα το διαχειριστεί – συλλογισμός που παίζει σήμερα μέγιστο ρόλο στην υπόθεση της ολοκληρωτικής ενσωμάτωσης κάθε απόπειρας εργατικής αντεπίθεσης και χάραξης ανεξάρτητης εργατικής πολιτικής. Και όντως, η διεκδίκηση «δικαιωμάτων» στα σύγχρονα δυτικά κράτη νοείται ως ο ανταγωνισμός μεταξύ κοινωνικών ομάδων για τον έλεγχο του κρατικού μηχανισμού.

.....

Η εγκαθίδρυση των αστικών κρατών εξυπηρέτησε και ανατροφοδοτήθηκε από το κοινωνικοοικονομικό μοντέλο που κυριάρχησε και διαμορφώθηκε πάνω στις ήττες της ταξικής πάλης. Επιπλέον, η πρώτη εμφάνιση της αστικής δημοκρατίας ήρθε την περίοδο εκείνη του καπιταλισμού που υπήρξε επιλογή του κεφαλαίου να κατοχυρωθεί θεσμικός λόγος για όλα εκείνα τα κομμάτια που είχαν λόγο στην παραγωγική διαδικασία και τα οποία ήταν συγκροτημένα σε συντεχνίες και ενώσεις. Υπάρχει, όμως, μια τάξη που εξ’ ορισμού αποκλείεται από το δημοκρατικό αστικό κράτος, που δεν έχει άλλο πεδίο συνδιαλλαγής μαζί του από αυτό της εξέγερσης. Η τάξη αυτή, που εμφανίστηκε για πρώτη φορά στους δρόμους του Παρισιού το 1848 και το 1871 και αυτοοργανώθηκε στα κάτεργα της Βιομηχανικής Επανάστασης, δεν έχει καμία ελπίδα επιβίωσης παρά μόνο μέσα από τη συνείδηση του

εαυτού της. Η τάξη αυτή δημιουργήθηκε μέσα από τις σφαγές της πρωταρχικής συσσώρευσης, τη φρίκη της οικονομικής ανάπτυξης και τον καταναγκασμό του αστικού κράτους και αν θέλει να αυτοκαταργηθεί πρέπει να στρέψει τα όπλα της στις ίδιες τις αιτίες που τη γέννησαν.

Δεν θα κουραστούμε να το επαναφέρουμε συνεχώς: η κάθε διεκδίκηση, πριν καν εξετασθεί ως προς το περιεχόμενό της, θα έπρεπε να εξετάζεται ως προς το που απευθύνεται και ποιο είναι εκείνο το υποκείμενο που μπορεί να το υλοποιήσει. Όταν ο ρόλος του φερόμενου ανταγωνιστικού κινήματος είναι να προκρίνει μια σειρά ρυθμίσεων που προσδοκούν μια κυβερνητική επιλογή, όταν το κράτος και οι νόμοι του αντιμετωπίζονται ως ουδέτερες κανονιστικές αρχές, που απλώς χρειάζονται έναν καλύτερο διαχειριστή, σε κάθε αγώνα μεταξύ των καταπιεστών και των καταπιεζόμενων, οι παραχωρήσεις του κράτους μοιάζουν με προσπάθεια επαναφοράς της κοινωνικής ειρήνης μεταξύ δύο αντιμαχόμενων τάξεων. Κάπως έτσι, αποτυπώνεται βαθιά στις συνειδήσεις πως κάθε αίτημα μπορεί να ικανοποιείται, μόνο όταν παραχωρείται από το κράτος. Ακόμα και το υποκείμενο που διεκδικεί, καταλήγει να είναι η πολιτική έκφραση μιας οργανωμένης «πρωτοπορίας», που δρα αυτόνομα από το πεδίο της ταξικής πάλης, έστω και με την βοήθεια των «μαζών». Αυτό σημαίνει ότι το πολιτικό κόμμα, το οποίο εκφράζει τα δικαιώματά σου και παλεύει για σένα, συνδέει τον εαυτό του με νομοθετικές επιλογές που θα μπορούσε παλαιότερα να κάνει το κεφάλαιο, για να επιτύχει την αδιατάρακτη συνέχεια της κοινωνικής ειρήνης και πάνω απ’ όλα την αναπαραγωγή του.

Όλα αυτά δεν σημαίνουν πως δεν μπορούν να υπάρξουν παραχωρήσεις και νίκες, το αντίθετο. Ειδικά, αν θέλουμε να υπάρχουν νίκες, σε κάθε καμπή και φάση του αγώνα πρέπει να αναδεικνύεται και να αμφισβητείται έμπρακτα ο ιστορικός ρόλος του κράτους. Η πάλη διεκδίκησης των σύγχρονων αναγκών από τη σκοπιά της εργατικής τάξης δεν μπορεί να διαμεσολαβείται από κάνένα κράτος και καμιά του κυβέρνηση. Όπως περιέγραψε η Ρόζα Λούξεμπουργκ, ως μέλος του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος, η εργατική τάξη δε θα μπορέσει να αποκτήσει την αντίληψη μιας νέας πειθαρχίας, της αυτοπειθαρχίας ελεύθερης αποδ*οχής της σοσιαλδημοκρατίας, αν ξεκινήσει από την επιβαλλόμενη από το καπιταλιστικό κράτος πειθαρχία του προλεταριάτου, υποκαθιστώντας απλώς την ιδέα της αστικής τάξης με αυτήν μιας σοσιαλδημοκρατικής κεντρικής επιτροπής. Θα το κατορθώσει μόνο αν ξεριζώσει και την τελευταία ρίζα αυτών των συνηθειών υπακοής και δουλοπρέπειας.*

Άννα Β. απο 2467kollontai